

Национални оквир за процену компетенција фармацеута

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ФАРМАЦЕУТСКА КОМОРА
The Pharmaceutical Chamber of Serbia

Фармацеутска комора
Републике Српске

Поштоване колегинице и колеге,

Национални оквир компетенција фармацеута развијен је као заједнички стратешки документ Фармацеутске коморе Србије и Фармацеутске коморе Републике Српске са тежњом да се обезбеде одговарајући стандарди и смернице за професионални рад фармацеута и његово континуирано унапређење.

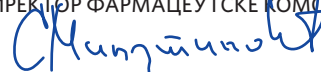
Национални оквир компетенција заснован је на критичком сагледавању професионалних улога и одговорности фармацеута у савременом здравственом систему и потребних кључних знања и вештина. Иако је документ намењен, пре свега, фармацеутима који раде у директном контакту са пацијентима у оквиру система примарне здравствене заштите, надамо се да ће бити користан и колегама који раде у другим областима фармацеутске делатности.

Национални оквир компетенција развијен је и са циљем да послужи као основа за развој и унапређење студијског програма магистар фармације и стручног оспособљавања студената; као подршка и алат за самовалуацију и идентификацију потреба за континуираним професионалним усавршавањем фармацеута у пракси и стицање професионалне лиценце.

Документ који је пред вама представља одраз наше посвећености континуираном развоју фармацеутске професије и унапређењу квалитета фармацеутске здравствене заштите како би се обезбедила ефикасна и безбедна терапија за сваког пацијента и одговарајући допринос очувању јавног здравља.

С поштовањем,

Славица Милутиновић, маг. фарм.
ДИРЕКТОР ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Драге колегинице и колеге,

Пред вама је први од надамо се, низа стратешких струковних докумената у чијој изради заједно учествују Фармацеутска комора Србије (ФКС) и Фармацеутска комора Републике Српске (ФКРС).

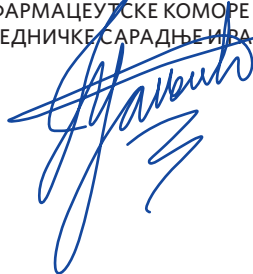
На молбу наших колега са Одсека за фармацију Медицинског факултета у Бањалуци, Фармацеутска комора Републике Српске је путем својих органа, Извршног одбора и Скупштине, препознала потребу и важност доношења Оквира компетенција фармацеута. Замисао нам је била да кроз компетенције покажемо шта фармацеути знају, могу и раде, како би у предстојећем периоду могли учинити своје активности видљивијим, а што за крајњи циљ има увођење нових рефундабилних услуга.

Захваљујем свим члановима радних група обје коморе на преданом раду у изради овог документа, као и рецензентима чији су увиди и коментари додатно побољшали свеобухватност самог документа.

Жеља свих нас који смо радили на овом пројекту је да Оквир компетенција фармацеута нађе своје мјесто у пракси, те да нашим колегама буде један од алата за лакше праћење, унапређење и документовање својих активности, знања и способности.

С поштовањем,

Прим. маг. фарм. Желимир Јањић, спец.
ЧЛАН РАДНЕ ГРУПЕ ФАРМАЦЕУТСКЕ КОМОРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ИНИЦИЈАТОР ЗАЈЕДНИЧКЕ САРАДЊЕ И РАДА НА ДОКУМЕНТУ

Скупштина Фармацеутске коморе Србије на седници одржаној у Нишу 28.11.2024. године донела је Одлуку о усвајању Националног оквира за процену компетенција фармацеута.

Број: 80/2-8
У Нишу: 28.11.2024. године

Председник Скупштине Фармацеутске коморе Србије
Иван Ефтовић, дипл. фарм. спец.

САДРЖАЈ

УВОД	5
ДОМЕН 1. Професионално понашање	7
1.1. Професионална пракса усмерена на пацијента	7
1.2. Поштовање етичких принципа	7
1.3. Поштовање правне регулативе и стручних прописа	8
1.4. Ефективна комуникација и сарадња	8
1.5. Доношење одлука заснованих на доказима	9
1.6. Континуирано професионално усавршавање и развој	9
1.7. Развој стручног подмлатка	10
1.8. Истраживање и развој професионалне праксе	10
ДОМЕН 2. Снабдевање лековима	11
2.1. Набавка и чување лекова и других производа за очување и унапређење здравља	11
2.2. Израда магистралних и галенских лекова	12
2.3. Издавање лекова и других производа за очување и унапређење здравља	13
ДОМЕН 3. Безбедна и рационална примена лекова	14
3.1. Преглед и оптимизација терапије	14
3.2. Праћење исхода лечења	15
3.3. Праћење и пријава нежељених реакција на лекове	16
3.4. Праћење и процена клинички значајних интеракција	16
3.5. Саветовање пацијената	17
3.6. Пружање информација о лековима	18
3.7. Евидентирање и документовање спроведених интервенција	18
ДОМЕН 4. Јавно здравље	19
4.1. Промоција здравља и здравих стилова живота	19
4.2. Превенција и лечење заразних и хроничних незаразних болести	19
4.3. Управљање хитним/ванредним ситуацијама	20
4.4. Евидентирање и документовање спроведених активности	20
ДОМЕН 5. Организација и управљање	21
5.1. Управљање ресурсима	21
5.2. Дигитална трансформација	22
5.3. Друштвена одговорност и одрживи развој	23
5.4. Осигурање квалитета	24
РЕЧНИК ПОЈМОВА	25

Радна група Фармацеутске коморе Србије и Фармацеутске коморе Републике Српске у саставу:

Испред Фармацеутске коморе Србије:

- Проф. др Светлана Стојков, Фармацеутски факултет у Новом Саду, председник
- Проф. др Јелена Паројчић, Фармацеутски факултет у Београду, члан
- Дипл. фарм. Славица Милутиновић, Фармацеутска комора Србије, члан
- Доц. др Драгана Јоцић, Phoenix Group Serbia, АУ „Бену“, члан

Испред Фармацеутске коморе Републике Српске:

- Мр фарм. спец. Ђурђица Копанџа, Фармацеутска комора Републике Српске, председник
- Доц. др Ана Голић Јелић, Медицински факултет Универзитета у Бањалуци, члан
- Доц. др Анђелка Рачић, Медицински факултет Универзитета у Бањалуци, члан
- Мр фарм. Рада Новаковић, Фармацеутска комора Републике Српске, члан
- Мр фарм. спец. Желимир Јањић, Фармацеутска комора Републике Српске, члан

Рецезенти:

- Проф. др сц. Сандра Везмар Ковачевић, Фармацеутски факултет Београд
- Маг. фарм. спец. Драгана Рајковић, генерални секретар - Фармацеутска комора Србије
- Маг. фарм. спец. Наташа Милановић, председница Фармацеутског друштва Републике Српске и представник из праксе

УВОД

Оквир компетенција дефинише јасне стандарде знања и вештина које фармацеути треба да усвоје током свог додипломског образовања и целоживотног учења.

Идентификује области за континуирано учење, подстичући фармацеуте да прате најновија истраживања, иновације и регулативе. Подстиче развој критичких и аналитичких вештина, које су потребне за интерпретацију актуелних информација и примену нових знања у свакодневној пракси.

Оквир компетенција пружа алате и смернице за самопроцену, омогућавајући фармацеутима да редовно процењују своје вештине, знања и приступ раду. Самопроцена је кључна за препознавање слабости и простора за унапређење, чиме се омогућава циљани развој кроз додатне едукације или практичне тренинге.

Евалуација компетентности фармацеута је један од кључних елемената целоживотног учења. Опште је прихваћено да се користи квалитативно оцењивање које пружа детаљнији увид у компетенције фармацеута, али може се комбиновати и са нумеричким оценама ради додатне прецизности. Квалитативне, описне оцене пружају ширу слику о томе како фармацеут примењује своје знање и вештине у пракси и колико је у томе доследан.

СКАЛА ЗА ПРОЦЕНУ

ОЦЕНА	ОБЈАШЊЕЊЕ	ОПИС
1	Фармацеут не показује потребне компетенције или доследност у примени знања и вештина. Понашање одступа од очекиваних стандарда, а грешке или неконзистентност су честе.	Постоји значајан простор за унапређење; компетенције нису адекватно развијене.
2	Фармацеут повремено примењује стандарде и показује основне компетенције, уз варијабилност у квалитету фармацеутске здравствене заштите. Поједини задаци су испуњени, али уз грешке или недостатак доследности.	Компетенције су делимично испуњене, али потребна је додатна обука или менторство.
3	Фармацеут редовно примењује стандарде и показује доследно понашање у пружању фармацеутске здравствене заштите. Грешке су ретке, а ниво компетенција је задовољавајући.	Већина компетенција је испуњена на адекватан начин, са малим простором за побољшање.
4	Фармацеут доследно показује највиши ниво компетенција и квалитета у раду. Сви аспекти здравствене заштите се примењују на највишем нивоу, без грешака и одступања.	Компетенције су у потпуности развијене и испуњавају високе професионалне стандарде.
Није применљиво (НП)	Овај индикатор компетенција није релевантан за оцењивану ситуацију или фармацеутску праксу у датом тренутку.	Компетенција није применљива за специфичан контекст, или се не може објективно оценити у овој процени.

НАЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА ПРОЦЕНУ КОМПЕТЕНЦИЈА ФАРМАЦЕУТА

ДОМЕН	КОМПЕТЕНЦИЈА
1. Професионално понашање	1.1. Професионална пракса усмерена на пацијента 1.2. Поштовање етичких принципа 1.3. Поштовање правне регулативе и стручних прописа 1.4. Ефективна комуникација и сарадња 1.5. Доношење одлука заснованих на доказима 1.6. Континуирано професионално усавршавање и развој 1.7. Развој стручног подмлатка 1.8. Истраживање и развој професионалне праксе
2. Снабдевање лековима	2.1. Набавка и чување лекова и других производа за очување и унапређење здравља 2.2. Израда магистралних и галенских лекова 2.3. Издавање лекова и других производа за очување и унапређење здравља
3. Безбедна и рационална примена лекова	3.1. Преглед и оптимизација терапије 3.2. Праћење исхода лечења 3.3. Праћење и пријава нежељених реакција на лекове 3.4. Праћење и процена клинички значајних интеракција 3.5. Саветовање пацијената 3.6. Пружање информација о лековима 3.7. Евидентирање и документовање спроведених интервенција
4. Јавно здравље	4.1. Промоција здравља и здравих стилова живота 4.2. Превенција и лечење заразних и хроничних незаразних болести 4.3. Управљање хитним/ванредним ситуацијама 4.4. Евидентирање и документовање спроведених активности
5. Организација и управљање	5.1. Управљање ресурсима 5.2. Дигитална трансформација 5.3. Друштвена одговорност и одрживи развој 5.4. Осигурање квалитета

ДОМЕН 1 | Професионално понашање

1.1. Професионална пракса усмерена на пацијента

Професионална пракса усмерена на пацијента заснива се на принципима који подразумевају да је сваки пацијент јединствен са индивидуалним вредностима, бригама и потребама. Фармацеут свеобухватно сагледава здравствено стање, историју болести, прописану терапију и начин живота пацијента и пружа адекватну фармацеутску здравствену заштиту која ће обезбедити добру адхеренцу, безбедну примену лекова, побољшање здравствених исхода и општег квалитета живота пацијента.

1.1.1	Приликом обављања свих професионалних активности као приоритет поставља очување здравља, безбедност и добробит пацијента.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.1.2	У професионалној пракси примењује најновија научна и стручна достигнућа и сазнања.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.1.3	Професионалне задатке обавља уз уважавање интегритета, права и потреба пацијента, уз одсуство било какве дискриминације.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.1.4	Обучава и оснажује пацијента да води рачуна о свом здрављу и правилној примени лекова и других производа за унапређење и заштиту здравља.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.1.5	Заступа интересе пацијента и стара се да пацијент није угрожен ни на који начин.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.2. Поштовање етичких принципа

Поштовање етичких принципа и општих моралних вредности представља основ професионалног понашања фармацеута које подразумева обављање свих професионалних активности на начин који бескомпромисно обезбеђује добробит пацијента, уз јачање угледа и поверења јавности у рад фармацеута. Етички кодекс фармацеута дефинише принципе професионалне етике и обавезујући је за све чланове фармацеутске коморе.

1.2.1	Све професионалне активности, како на радном месту тако и ван њега обавља савесно, одговорно и поштено уз очување личног интегритета и угледа професије.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.2.2	Познаје принципе Етичког кодекса фармацеута и доследно их се придржава.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.2.3	Поштује право пацијента на приватност, поверљивост и заштиту података о личности.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.2.4	У професионалним активностима препознаје и избегава ситуације у којима може доћи у сукоб интереса.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.3. Поштовање правне регулативе и стручних прописа

Поштовање правне регулативе и стручних прописа у области фармацеутске здравствене заштите је обавеза и одговорност фармацеута. Фармацеут добро познаје одредбе кључних закона којима се уређује област здравствене заштите и промета лекова, а у свом раду се руководи Водичем добре апотекарске праксе (**Водич ДАП**).

1.3.1	Познаје правну регулативу и стручне прописе којима се уређује фармацеутска здравствена делатност.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.3.2	Професионалне задатке обавља у складу са правном регулативом и стручним прописима којима се уређује фармацеутска здравствена делатност.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.3.3	Активно учествује у јавним дискусијама и креирању правне регулативе и стручних прописа којима се уређује фармацеутска здравствена делатност.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.4. Ефективна комуникација и сарадња

Ефективна комуникација и сарадња представљају предуслов за постизање оптималних здравствених исхода. Фармацеут поседује вештине комуникације и примењује их у контакту са корисницима услуга, другим здравственим професионалцима и члановима тима, пословним партнерима и општом јавношћу (медији). У комуникацији коју води, фармацеут стиче поверење саговорника и подстиче на размену информација са саговорником користећи технике активног слушања, парафразирања и повратне информације. Стандарди и смернице за комуникацију дефинисани су у оквиру Водича ДАП (**прилог 2**).

1.4.1	У контакту са пацијентима, члановима фармацеутског тима, другим здравственим професионалцима и јавношћу користи вештине ефективне и асертивне комуникације.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.4.2	Комуницира јасно и прецизно, и одговорно проверава разумевање пружених информација и упутстава.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.4.3	Комуницира са поштовањем и емпатијом, уз уважавање различитости.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.4.4	Успоставља позитивне односе, сарадњу и поверење са пацијентима, члановима фармацеутског тима и другим здравственим професионалцима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.4.5	Конструктивно приступа решавању проблема и конфликта, користећи вештине преговарања.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.5. Доношење одлука заснованих на доказима

Пружање оптималне фармацеутске здравствене заштите засноване на доказима представља основ савремене добре апотекарске праксе (**Водич ДАП**). Фармацеут је одговоран за одлуке које доноси. Ефекте донесених одлука фармацеут прати и по потреби поновно процењује да би се обезбедило побољшање здравствених исхода.

1.5.1	Приликом доношења одлука користи поуздане изворе информација.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.5.2	Доноси одлуке правовремено, одговорно и информисано, на основу свеобухватног сагледавања доступних информација.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.5.3	Доноси одлуке у складу са нивоом професионалних компетенција, самостално, односно уз консултације са искуснијим колегом или другим здравственим професионалцем.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.5.4	Доноси одлуке у складу са најбољим интересом за безбедност пацијента.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.5.5	Приликом доношења одлука обраћа пажњу на детаље и јасно разликује битно од небитног.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.5.6	Донете одлуке преноси свеобухватно, уз образложење свим релевантним странама.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.6. Континуирано професионално усавршавање и развој

Имајући у виду интензиван развој сазнања у области здравствених наука, континуирано професионално усавршавање и развој је предуслов за компетентан професионални рад здравствених професионалаца. Фармацеут је одговоран за планирање, евидентирање и евалуацију свог професионалног усавршавања. Принципи, стандарди и смернице за континуирани професионални развој дефинисани су у оквиру Водича ДАП (**улога 4 и прилог 2**).

1.6.1	Разуме и прихвата потребу и значај континуираног професионалног усавршавања и развоја за компетентно обављање професионалних активности.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.6.2	Критички сагледава и процењује сопствену професионалну праксу и вештине и препознаје потребе за додатним усавршавањем.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.6.3	Припрема план професионалног усавршавања и развоја у складу са препознатим потребама.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.6.4	Активно се укључује у различите програме формалног и неформалног учења и усавршавања.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.6.5	Води евиденцију о спроведеним едукативним активностима и професионалним достигнућима и евалуира сопствено усавршавање и развој кроз одговарајући портфолио.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.7. Развој стручног подмлатка

За континуирани развој и унапређење професије, веома је значајан менторски рад и подршка развоју компетенција стручног подмлатка (ученика, студената, стажера и фармацеута-почетника). У складу са Етичким кодексом, фармацеут у свом радном окружењу и широј заједници активно доприноси стручном оспособљавању будућих фармацеута.

1.7.1	Разуме и прихвата потребу и значај учешћа у развоју стручног подмлатка.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.7.2	Активно се укључује у развој стручног подмлатка кроз учење у реалном радном окружењу, кроз консултације и менторски рад.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.7.3	Планира и припрема радне материјале и активности за стручно оспособљавање стручног подмлатка.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.7.4	Подржава и доприноси континуираном професионалном развоју, унапређењу и евалуацији компетенција, перформанси и свеукупног потенцијала запослених, као ментор и узор.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

1.8. Истраживање и развој професионалне праксе

Истраживање фармацеутске праксе бави се проучавањем утицаја професионалне праксе на здравствени систем, примену лекова и фармацеутску здравствену заштиту. Континуирано унапређење професионалне праксе и развој савремених фармацеутских услуга засновани су на рефлексији и критичком преиспитивању сопствене праксе, праћењу савремених сазнања и истраживањима који омогућавају увид у постојећу ситуацију и начине да се она унапреди. Фармацеути се у складу са својим професионалним улогама на различите начине укључују у истраживање и развој професионалне праксе и тиме развијају професионалне компетенције, доприносе унапређењу професионалне праксе и здравствених исхода пацијената.

1.8.1	Разуме и прихвата потребу и значај истраживања и развоја професионалне праксе за унапређење здравствених исхода пацијената.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.8.2	Критички анализира професионалну праксу и препознаје области за истраживање, развој и могућности примене у складу са потребама корисника, етичким принципима и законском регулативом.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.8.3	Активно учествује у истраживањима и пројектима од значаја за развој професионалне праксе и фармацеутске здравствене заштите у сарадњи са струковним организацијама и институцијама.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.8.4	У истраживању професионалне праксе примењује основне принципе истраживачког рада.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.8.5	Активно учествује у објављивању и презентацији резултата истраживања стручној и широј јавности.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
1.8.6	Доприноси континуираном развоју професионалне праксе, заснованом на примени резултата спроведених истраживања.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

ДОМЕН 2 | Снабдевање лековима

2.1. Набавка и чување лекова и других производа за очување и унапређење здравља

Фармацеут је одговоран за стручне аспекте набавке и чувања лекова и других производа за очување и унапређење здравља. Лекови и други производи који се набављају морају имати одговарајуће дозволе за стављање у промет. Фармацеут не набавља производ у чији квалитет, безбедност или ефикасност сумња. Набавка лекова, медицинских средстава и других производа за очување и унапређење здравља који немају дозволу за стављање у промет није дозвољена, осим у случајевима прописаним законом **(прилог 3 Водича ДАП)**.

2.1.1	Познаје основне принципе и ланац снабдевања лековима и бира поуздане и квалификоване добављаче.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.2	Обезбеђује лекове који су у складу са стандардима квалитета и учествује у спречавању промета фалсификованих лекова.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.3	Познаје правне и стручне прописе и захтеве за набавку и чување лекова у складу са смерницама Добре праксе у дистрибуцији лекова и доследно их примењује.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.4	Планира набавку и залихе лекова у складу са очекиваним потребама пацијената, водећи рачуна о могућим нестацима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.5	Води уредну документацију о набавци у складу са писаним процедурама како би се обезбедила следљивост и управљање залихама.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.6	Обезбеђује чување лекова под условима који осигуравају њихову стабилност и очување квалитета у току декларисаног рока употребе.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.7	Обезбеђује чување лекова на добро организован, систематичан и безбедан начин.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.8	Познаје правне и стручне прописе у вези са управљањем фармацеутским отпадом.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.1.9	Информише пацијенте о правилном чувању лекова и лекова са истеклим роком употребе и њиховим безбедним одлагањем у складу са законским прописима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

2.2. Израда магистралних и галенских лекова

Надлежност за израду магистралних и галенских лекова у апотеци представља значајан допринос савременом приступу терапији који је заснован на индивидуалним потребама појединачних пацијената (прецизна медицина). Израда лекова представља специфичну професионалну компетенцију фармацеута. Како би се постигла одговарајућа ефикасност и безбедност лекова израђених у апотеци и смањено ризик за пацијента, фармацеут приликом израде лекова у апотеци доследно примењује Водич ДАП (**прилог 4**).

2.2.1	Познаје основне принципе и захтеве за израду лекова у апотеци и доследно их примењује у пракси.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.2.2	Познаје правне и стручне прописе и захтеве за израду лекова у складу са смерницама Добре апотекарске праксе и доследно их примењује.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.2.3	За израду лекова користи фармацеутске активне супстанце, помоћне супстанце и материјал за паковање одговарајућег квалитета.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.2.4	За израду лекова користи одговарајући простор и опрему у складу са стручним прописима и захтевима за квалитет магистралних и галенских лекова.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.2.5	Познаје и исправно спроводи неопходне фармацеутске прорачуне и процедуре за израду различитих фармацеутских облика лекова, као и њихово обележавање.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.2.6	Познаје и примењује одговарајуће методе за обезбеђење и контролу квалитета лекова израђених у апотеци.	
2.2.7	Води редовну евиденцију израђених и издатих магистралних лекова тако да се обезбеди следљивост израђеног, односно издатог лека.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.2.8	Припрема и периодично прегледа и унапређује одговарајућу документацију (стандардне оперативне процедуре, упутства и друго) која се односи на израду лекова у апотеци и одговарајући приступ обезбеђењу квалитета.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

2.3. Издавање лекова и других производа за очување и унапређење здравља

Фармацеут је одговоран за процес издавања лекова и сноси законску и професионалну одговорност за све своје поступке и активности (преглед рецепта, избор одговарајућег лека, саветовање пацијента, означавање лека и евидентирање података о издатом леку) до момента преузимања лека/производа за очување и унапређење здравља од стране пацијента или лица које преузима лек за пацијента. Фармацеут има право да одбије да изда лек уколико процени да би лек могао да угрози здравље пацијента, као и у случају да рецепт не садржи све податке дефинисане прописима **(прилог 6 Водича ДАП)**.

2.3.1	Критички процењује потребу за издавањем лека у складу са терапијским циљевима и потребама пацијента узимајући у обзир све значајне информације у вези са пацијентом, као и погодност, безбедност и ефикасност прописаног лека за датог пацијента.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.2	Спроводи преглед и проверу исправности рецепта и прописаног начина примене лека.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.3	Контактира и консултује лекара који је прописао лек за додатне информације и појашњења у случају било какве сумње у исправност прописане терапије.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.4	Издаје пацијенту прописани лек у одговарајућем фармацеутском облику, јачини и количини.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.5	Исправно, јасно и разумљиво означава лек наводећи упутство за примену лека и, уколико је потребно, одговарајуће додатне напомене.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.6	Пружа пацијенту детаљна упутства за правилну употребу лека, одговарајућа упозорења у вези са употребом, информације од значаја за правилно чување лека, и проверава да ли је пацијент све савете разумео.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.7	Ефективно користи одговарајући софтвер за издавање лекова и других производа за очување и унапређење здравља.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
2.3.8	Води детаљну евиденцију рецепата и издатих лекова у складу са прописима којима се уређује чување здравствене документације и евиденције у области здравства.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

ДОМЕН 3 | Безбедна и рационална примена лекова

3.1. Преглед и оптимизација терапије

Преглед и оптимизација терапије су кључни за побољшање квалитета фармацеутске здравствене заштите и исхода лечења. Компетентан фармацеут идентификује потенцијалне интеракције између лекова, неадекватне дозе и контраиндикације, чиме смањује ризик од нежељених реакција и грешака у фармакотерапији. Оптимално управља лековима кроз прилагођавање дозе, депроскрипцију и замену лекова, побољшава исход терапије и смањује трошкове лечења. Активно укључивање фармацеута у тимски рад са другим здравственим професионалцима доприноси оптимизацији терапије и бољим здравственим исходима. Учешће фармацеута у евалуацији и унапређењу постојећих здравствених политика и протокола доприноси континуираном побољшању квалитета здравствене заштите (**прилог 7 Водича ДАП**).

3.1.1	Прикупља релевантне информације о здравственом стању пацијента.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.1.2	Процењује пацијента и могућност збрињавања у апотеци засновано на објективним и субјективним показатељима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.1.3	Уочава, процењује важност и превенира терапијске проблеме (укључујући клинички значајне интеракције: лек-лек, лек-болест, лек-пацијент и лек-храна, нежељене реакције на лек, низак степен адхеренце и др).	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.1.4	Врши (где је применљив) адекватан избор лека у складу са потребама пацијента.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.1.5	Примењује актуелне смернице, клиничке водиче и протоколе у лечењу, користи референтну литературу медицине и фармације засноване на доказима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.1.6	Учествује у изради политика и стратегија у области здравља које доприносе побољшању адхеренце, односно унапређењу фармакотерапијских мера, рационалне и одговорне употребе лекова на различитим нивоима здравствене заштите.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

3.2. Праћење исхода лечења

Фармацеут је одговоран за праћење исхода лечења. Праћењем исхода лечења, фармацеут може правовремено да идентификује нежељене реакције на лекове и друге проблеме у вези са терапијом, непотребну или неодговарајућу употребу лекова и проблеме у адхеренци. Кроз одговарајуће интервенције (као што су препорука прилагођавања дозе или упућивање пацијента код лекара) обезбеђује рационалну примену лекова, индивидуализацију терапије, повећање адхеренце и безбедност пацијента, побољшава ефикасност терапије и пружа подршку здравственом тиму.

Кроз праћење исхода лечења, фармацеут едукује пацијента о правилној употреби лекова, потенцијалним нежељеним ефектима и значају придржавања терапијског режима, чиме се повећава информисаност, сарадња и поверење пацијента (прилог 7 Водича ДАП).

3.2.1	Прати терапију леком (укључујући објективне и субјективне показатеље) у циљу оптимизације терапије и унапређења исхода лечења.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.2.2	Процењује да ли је употреба лекова у складу са препорукама које је дао лекар, смерницама за лечење одређених болести и упутством за лек.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.2.3	Идентификује потенцијалне и актуелне проблеме у вези са употребом и злоупотребом лекова.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.2.4	Предлаже одговарајуће интервенције за решавање уоченог проблема у складу са његовом природом, узроцима и потенцијалним последицама.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.2.5	Препознаје важност одређивања приоритета и решавања проблема који се могу јавити у терапији лековима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

3.3. Праћење и пријава нежељених реакција на лекове

Правовремена идентификација и пријава нежељених реакција на лекове и медицинска средства могу спречити озбиљне последице по здравље пацијента, смањујући ризик од компликација, хоспитализације и смртности. Фармацеути су често први стручњаци који примећују нежељене реакције на лекове код пацијента. Континуираним праћењем и пријавом нежељених реакција, фармацеут може допринети успостављању нових, прилагођених терапијских режима. Ово може довести до побољшања ефикасности терапије и смањења инциденце нежељених ефеката, што доприноси бољим исходима лечења. Компетентан фармацеут који агилно прати и пријављује нежељене реакције на лекове и медицинска средства осигурава безбедност пацијента и унапређење јавног здравља. Подаци о нежељеним реакцијама на лекове које фармацеут прикупи омогућавају регулаторним телима да донесу информисане одлуке о употреби, рестрикцији или повлачењу одређених лекова са тржишта, доприносећи јавноздравственим стратегијама и политикама. Такође, ови подаци могу допринети развоју нових и сигурнијих лекова и медицинских средстава. Сарадња са другим здравственим професионалцима помаже у препознавању и одговарајућем реаговању на нежељене реакције, чиме се повећава укупна ефикасност здравственог система **(прилог 12 Водича ДАП)**.

3.3.1	Обавештава пацијента о сумњи на нежељену реакцију на лек или медицинско средство.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.3.2	Сарађује са пацијентом у управљању нежељеним реакцијама на лекове или медицинска средства у складу са законском регулативом.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.3.3	Пријављује нежељену реакцију, као и сумњу на нежељену реакцију у систему надзора фармаковигиланце, односно вигиланце медицинских средстава надлежним органима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

3.4. Праћење и процена клинички значајних интеракција

У раду са пацијентом фармацеут прикупља све релевантне информације (о стању пацијента, фармакотерапији, навикама у исхрани и животном стилу) како би уочио постојеће или упозорио на могуће интеракције између лекова. Пажњу посвећује и потенцијалним интеракцијама лекова са храном и дијететским суплементима. Додатни опрез усмерава на вулнерабилне категорије пацијената (старији, деца, труднице, дојиље, онколошки болесници и други) и пацијенте који користе лекове са малом терапијском ширином. У случају озбиљних клиничких интеракција контактира прописивача и предлаже кориговање терапије.

3.4.1	Обавештава пацијента о сумњи на клинички значајну интеракцију.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.4.2	Сарађује са пацијентом у управљању клинички значајним интеракцијама у складу са законском регулативом.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.4.3	Прати исходе спроведених активности код клинички значајних интеракција.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

3.5. Саветовање пацијената

У савременој фармацеутској пракси саветовање пацијената је саставни део свакодневног рада фармацеута. Фармацеут прикупља све релевантне информације како би адекватно могао да процени озбиљност здравствених тегоба и прилагоди саветовање индивидуалним потребама пацијената.

Саветовање пацијената (у усменој и/или писаној форми) врши се у складу са важећим водичима и обухвата информисање пацијената или лица које преузима терапију о начину употребе, нежељеним реакцијама, мерама опреза, условима чувања лека и других производа за очување и унапређење здравља; о правилној исхрани и промени стила живота, уколико је потребно. Едукацијом пацијената и саветовањем о правилној употреби лекова, без обзира на режим њиховог издавања, фармацеут обезбеђује безбедност пацијената, индивидуализацију терапије, бољу адхеренцу, смањење трошкова лечења и подршку здравственом систему (прилог 6 Водича ДАП).

3.5.1	Саветује пацијента о безбедној и рационалној употреби лекова, медицинских средстава и других производа за очување и унапређење здравља (укључујући избор, правилну употребу, контраиндикације, услове чувања и нежељене реакције).	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.5.2	У случају лакших здравствених тегоба, пружа потребне савете пацијенту уз или без издавања одговарајућег лека (чији је режим издавања без рецепта) или другог производа за унапређење и очување здравља.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.5.3	Упућује пацијента да се обрати лекару уколико након очекиваног времена, и поред придржавања датих савета и употребе препорученог лека, односно другог производа за очување и унапређење здравља, не дође до побољшања здравственог стања.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

3.6. Пружање информација о лековима

Компетентан фармацеут користи технике активног слушања за проблеме и питања корисника фармацеутске услуге и/или других здравствених професионалаца. Информације које пружа засноване су на научним доказима, разумљиве, тачне, недвосмислене и прилагођене нивоу здравствене писмености саговорника и усклађене са етичким принципима професије. Фармацеут комуницира професионално, без дискриминације по било ком основу и притом користи сва своја знања и вештине вербалне и невербалне комуникације, уз поштовање приватности саговорника. Фармацеут развија вештине управљања информацијама и пружа допринос смањењу инфодемије (прилог 2 и прилог 3 Водича ДАП).

3.6.1 Идентификује изворе информација, проналази, процењује, организује, евалуира и осигурава пружање релевантних и одговарајућих информација о лековима у складу са потребама пацијената и осталих корисника услуга.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.6.2 Преноси одговарајуће, тачне, објективне, јасне и прецизне информације пацијентима и другим здравственим професионалцима о упозорењима везаним за безбедност лекова.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.6.3 Врши евалуацију и процену здравствених потреба и здравствене писмености пацијента и/или неговатеља и у складу са тим креира одговарајуће садржаје приликом пружања информација о лековима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
3.6.4 Пружа пацијентима подршку у коришћењу здравствених информационих и комуникационих технологија и електронских здравствених услуга.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

3.7. Евидентирање и документовање спроведених интервенција

У складу са законском регулативом и интерним процедурама установе у којој ради, фармацеут бележи спроведене интервенције у важеће евиденције (Књига интервенција фармацеута или друго).

3.7.1 Редовно евидентира и документује информације о спроведеним интервенцијама, односно предузетим мерама са циљем постизања безбедне и рационалне примене лекова.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

ДОМЕН 4 | Јавно здравље

4.1. Промоција здравља и здравих стилова живота

Фармацеут је важан део здравственог тима који активно учествује у промоцији здравља и здравог начина живота. Као најдоступнији здравствени професионалац, фармацеут кроз саветовање пацијената и комуникацију са стручном и општом јавношћу пружа поуздане и тачне информације о правилној исхрани, физичкој активности, одвикавању од пушења, и другим аспектима здравог начина живота. Ова компетенција омогућава фармацеуту да иницира и учествује у спровођењу јавноздравствених кампања, здравственом васпитању становништва и, у складу са основним професионалним и етичким принципима, доприноси очувању и унапређењу здравља како појединца тако и читаве заједнице (**прилог 8 Водича ДАП**).

4.1.1	Идентификује јавноздравствене приоритете на локалном и националном нивоу и у складу са њима подстиче, организује и учествује у пројектима очувања и унапређења јавног здравља узимајући у обзир културно и социјално окружење.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
4.1.2	Промовише здравље и здраве стилове живота у циљу очувања здравља, превенције и контроле болести.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
4.1.3	Пружа иницијативу и учествује у унапређењу здравственог васпитања и јавноздравствене политике.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

4.2. Превенција и лечење заразних и хроничних незаразних болести

Фармацеут је важан део здравственог тима који активно учествује у превенцији и лечењу заразних и хроничних незаразних болести и борби против антимикробне резистенције. На тај начин значајно доприноси смањењу инциденце болести, побољшању квалитета живота пацијената и укупном унапређењу јавног здравља. Кроз саветовање пацијената и комуникацију са стручном и општом јавношћу, фармацеут пружа поуздане и тачне информације о значају имунизације, вакцинама, правилној употреби антибиотика, хигијенским и другим мерама заштите од заразних болести. Фармацеут омогућава мерење одређених параметара у апотеци (крвни притисак, концентрације глукозе, триглицерида и холестерола у крви, телесна маса) и сарађује са другим здравственим професионалцима у пружању превентивних здравствених услуга и обезбеђењу интегрисане и свеобухватне здравствене заштите (**прилог 7 и прилог 8 Водича ДАП**).

4.2.1	Процењује присутне факторе ризика за развој хроничних незаразних болести и потребе за примарном здравственом заштитом појединца/популације.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
4.2.2	У сарадњи са другим здравственим професионалцима учествује у програмима превенције и лечења заразних и хроничних незаразних болести.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
4.2.3	Доприноси борби против антимикробне резистенције у сарадњи са другим здравственим професионалцима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

4.3. Управљање хитним/ванредним ситуацијама

Фармацеут је често прва тачка контакта за пацијенте у хитним/ванредним ситуацијама. Пружањем одговарајућих информација и ефективним управљањем доступним ресурсима, фармацеут доприноси резилијентности заједнице и ублажавању последица изазваних ванредном ситуацијом. Као део мултидисциплинарног тима, фармацеут учествује у прилагођавању и доношењу нових здравствених протокола и смерница у складу са специфичним потребама хитне/ванредне ситуације.

4.3.1	Обезбеђује доступност, односно континуирано снабдевање есенцијалним лековима и другим производима за очување и унапређење здравља у складу са утврђеним приоритетима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
4.3.2	Процењује специфичне здравствене потребе и доприноси управљању ресурсима и прилагођавању здравствених протокола у складу са хитном/ванредном ситуацијом.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
4.3.3	Учествује у раду мултидисциплинарних тимова у хитним/ванредним ситуацијама.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

4.4. Евидентирање и документовање спроведених активности

Евидентирање и документовање спроведених активности у области јавног здравља је важан сегмент професионалне одговорности фармацеута и представља основ за спровођење одговарајућих анализа, припрему извештаја и препорука за континуирано унапређење здравствених услуга и подизање свести о значају јавног здравља, што за крајњи циљ има побољшање општег здравственог стања популације ([прилог 8 Водича ДАП](#)).

4.4.1	Редовно евидентира и документује спроведене активности промоције здравља, превенције болести и здравственог васпитања.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

ДОМЕН 5 | Организација и управљање

5.1. Управљање ресурсима

Управљање ресурсима је процес планирања, организовања, расподеле и контроле ресурса са циљем постизања максималне ефикасности и ефективности у коришћењу. Ова компетенција подразумева оптимално коришћење материјалних и нематеријалних ресурса како би се обезбедило успешно функционисање апотеке и остварење постављених циљева. Укључује управљање кадром, простором и опремом, залихама лекова, компетенцијама запослених, како би се обезбедили најбољи услови за рад и пружање фармацеутских услуга. Важан извор информација је Водич ДАП ([прилог 1](#) и [прилог 2](#)).

5.1.1	Одговорно учествује у креирању и постизању финансијских планова и обезбеђењу транспарентности финансијског пословања апотеке.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.1.2	У складу са надлежностима, организује и управља активностима у вези са потраживањем надокнаде за фармацеутске услуге.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.1.3	Препознаје важност и учествује у планирању, организацији и управљању људским ресурсима, укључујући аспект безбедности и здравља на радном месту.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.1.4	Препознаје вредност фармацеутског и интерпрофесионалног здравственог тима, доприноси развоју међуљудских односа, заједничких циљева и мисије.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

5.2. Дигитална трансформација

Дигитална трансформација подразумева интеграцију дигиталних технологија у све аспекте пословања апотека, што доводи до промена у начину рада и пружања фармацеутских услуга. Ова компетенција обухвата унапређење процеса, иновације и усвајање нових технологија са циљем побољшања ефикасности, продуктивности и корисничког искуства у фармацеутској здравственој делатности. Фармацеут, у складу са својим професионалним улогама и одговорностима, може значајно допринети дигиталној трансформацији у здравственом сектору. Ово укључује примену електронских здравствених евиденција, телефармације, телемедицине, е-рецепата, као и коришћење дигиталних алата за управљање залихама.

5.2.1	У свакодневном раду користи различите информационе и комуникационе технологије за претрагу и прикупљање релевантних информација, комуникацију са члановима здравственог тима и пацијентима.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.2.2	Критички процењује, анализира и интерпретира доступне дигиталне садржаје и изворе информација.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.2.3	Познаје и доследно примењује право на приватност и заштиту података у дигиталном окружењу.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.2.4	Прати развој информационих и комуникационих технологија и усавршава се у области њихове примене у фармацеутској здравственој делатности.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.2.5	Упознат је са основним принципима, концептом и могућностима примене електронских здравствених услуга и телефармације.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.2.6	Пружа пацијентима (где су применљиве) одговарајућу помоћ и подршку за примену електронских здравствених услуга путем веб-портала и мобилне апликације е-Здравље.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

5.3. Друштвена одговорност и одрживи развој

Одрживи развој представља стратегију развоја друштва која има за циљ да омогући да се расположивим ресурсима задовољавају потребе људи на такав начин да не угрожавају природне системе и животну средину, чиме се осигурава дугорочно постојање људског друштва и његовог окружења. Фармацеутска здравствена делатност треба да буде усклађена са законом којим се уређује област заштите животне средине и циљевима одрживог развоја. Фармацеут, у складу са својим професионалним улогама и одговорностима, може на различите начине да допринесе остваривању циљева одрживог развоја.

5.3.1	Критички сагледава друштвену одговорност и улогу фармацеута у широј друштвеној заједници и доприноси њеном континуираном унапређењу и развоју.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.3.2	У професионалној пракси примењује принципе одрживог развоја, покреће иницијативе и активно се укључује у активности усмерене на постизање циљева одрживог развоја.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.3.3	Допринosi превенцији и смањењу негативног утицаја лекова на животну средину кроз одговорну и рационалну примену лекова и управљање фармацеутским отпадом у складу са прописима којима се уређује ова област.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.3.4	У свакодневном раду примењује мере и активности које доприносе заштити животне средине.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

5.4. Осигурање квалитета

Осигурање квалитета је процес који обезбеђује да су сви аспекти фармацеутских услуга и производа усклађени са утврђеним стандардима и прописима. Ова компетенција обухвата планирање, имплементацију, надзор и побољшање процедура и пракси које осигуравају квалитет и безбедност лекова и здравствених услуга. Фармацеут, у складу са својим професионалним улогама и одговорностима, може значајно допринети осигурању квалитета у фармацеутској здравственој делатности. Ово укључује примену стандардних оперативних процедура, редовно праћење и евалуацију процеса, као и едукацију и обуку о важности придржавања одговарајућих смерница и стандарда квалитета. Осигурање квалитета помаже у спречавању грешака, побољшању ефикасности и обезбеђивању високог квалитета пружене фармацеутске услуге.

Важни извори информација јесу закон којим се урађује област лекова и медицинских средстава и Водич ДАП (прилог 11).

5.4.1	Познаје и примењује основне принципе квалитета у управљању лековима и услугама у пружању фармацеутске здравствене заштите.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.4.2	Развија и примењује у пракси документе система квалитета - одговарајућа упутства, стандардне оперативне процедуре, планове и извештаје.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.4.3	Познаје улоге политике квалитета и одговарајућих процедура у организационој структури, документовања и евиденција у пружању фармацеутске здравствене заштите и примењује их у свакодневној пракси.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.4.4	Управља ванредним и кризним ситуацијама и нежељеним догађајима у апотеци.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.4.5	Прикупља и евалуира повратне информације корисника о квалитету услуга у циљу њиховог континуираног унапређења.	1 - 2 - 3 - 4 - НП
5.4.6	Предлаже и спроводи у пракси одговарајуће превентивне и корективне мере за унапређење система квалитета.	1 - 2 - 3 - 4 - НП

Речник појмова

АДХЕРЕНЦА

степен у ком се пацијент придржава терапијског режима и других препорука у вези са терапијом, односно процес по ком пацијенти користе терапију како је прописано, и укључује интеракцију, сарадњу и договор између здравственог радника и пацијента, уз поштовање улоге пацијента у контроли његове сопствене болести (Водич ДАП);

ДЕПРОСКРИПЦИЈА ЛЕКОВА

структурирани приступ промени терапије заснован на праћењу и анализи исхода лечења који могу резултирати прилагођавањем дозе, замене лека, искључивањем једних и укључивањем других лекова;

ДИГИТАЛНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

примена дигиталних средстава, система и процеса за креирање, чување, обраду и пренос података;

ДОБРА АПОТЕКАРСКА ПРАКСА

систем стандарда и смерница које омогућавају пружање фармацеутске услуге одговарајућег квалитета сваком кориснику, са циљем пружања оптималне фармацеутске здравствене заштите засноване на доказима (Водич ДАП);

ЕТИЧКИ КОДЕКС ФАРМАЦЕУТА

скуп принципа професионалне етике који чине основу дужности, улога и одговорности фармацеута који раде на непосредним пословима здравствене заштите обављајући апотекарску здравствену делатност;

ЗДРАВСТВЕНИ ИСХОДИ

резултати који показују како лечење утиче на здравље и квалитет живота пацијената. Здравствени исходи служе за процену успешности и унапређење квалитета здравствене заштите;

ИНТЕГРИСАНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

приступ пружања здравствених услуга који повезује различите компоненте здравственог и социјалног система, како би се пацијентима обезбедила свеобухватна, координисана и континуирана здравствена заштита уз учешће интерпрофесионалног здравственог тима;

ИНФОДЕМИЈА

негативан утицај превелике количине информација, укључујући лажне или делимично тачне информације у дигиталном и физичком окружењу (Светска здравствена организација);

КОМПЕТЕНЦИЈА

скуп знања, вештина и способности, које резултирају достигнућима и ефектима у обављању неког посла (Водич ДАП);

КОНТИНУИРАНО ПРОФЕСИОНАЛНО УСАВРШАВАЊЕ И РАЗВОЈ

процес који подразумева систематично одржавање, развој и ширење знања, вештина и ставова, у циљу обезбеђења континуиране професионалне компетентности током читаве каријере (Водич ДАП);

ПОРТФОЛИО ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

збирка документованих активности и постигнућа остварених у контексту професионалног усавршавања и развоја (може садржати одговарајуће сертификате, дипломе, извештаје о спроведеним активностима, резултате спроведених евалуација, укључујући самоевалуацију, рефлексију и критичко преиспитивање);

ПРЕЦИЗНА МЕДИЦИНА

иновативни приступ лечењу и превенцији болести прилагођен индивидуалним потребама пацијента, при чему се узимају у обзир разлике између њихових генетских профила, окружења и начина живота;

РЕЗИЛИЈЕНТНОСТ

способност система да се суочи са променама, потешкоћама и изазовима и да се адаптира, односно прилагоди променама и врати у стање равнотеже;

РЕФЛЕКСИЈА И КРИТИЧКО ПРЕИСПИТИВАЊЕ

основни елементи рефлексивне праксе која подразумева редовно разматрање и процену сопствених искустава с циљем сопственог развоја и унапређења професионалне праксе;

СУКОБ ИНТЕРЕСА

ситуација у којој запослени има приватни интерес који утиче, може да утиче или изгледа као да утиче на поступање запосленог у вршењу службене дужности на начин који угрожава јавни интерес;

ТЕЛЕФАРМАЦИЈА

пружање фармацеутских услуга „на даљину“ применом одговарајућих информационих и комуникационих технологија;

ФАРМАЦИЈА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИМА

приступ фармацеутској пракси који користи актуелне и поуздане научне доказе како би се обезбедили оптимални терапијски избори за пацијента. Фармација заснована на доказима осигурава да фармацеути доносе одлуке које су научно поткрепљене, клинички релевантне и усмерене на најбоље могуће исходе за пацијента;

ФАРМАЦЕУТСКА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

одговорно обезбеђивање фармакотерапије у сврху достизања крајњих исхода који унапређују квалитет живота пацијента. То је процес сарадње са пацијентом који као крајњи циљ има превенцију болести или њено излечење, као и решавање проблема везаних за примену лекова и за очување здравља. Ово је континуиран процес унапређења квалитета употребе лекова (Водич ДАП);

РЕФЕРЕНЦЕ

1. International Pharmaceutical Federation (FIP). FIP Global Competency Framework: Supporting early career training strategy. Version 2. (2021)
<https://www.fip.org/file/5546>
2. International Pharmaceutical Federation (FIP). FIP Digital health in pharmacy education: Developing a digitally enabled pharmaceutical workforce (2021)
<https://www.fip.org/file/4958>
3. International Pharmaceutical Federation (FIP). FIP Statement of policy on the role of pharmacists in disaster and emergency management (2023)
<https://www.fip.org/file/5622>
4. Pharmaceutical Group of European Union (PGEU) Best Practice Paper on Green and Sustainable Pharmacy in Europe (2019)
<https://www.pgeu.eu/wp-content/uploads/2019/11/PGEU-Best-Practice-Paper-on-Green-and-Sustainable-Pharmacy-in-Europe.pdf>
5. Pharmaceutical Society of Ireland (PSI) Core Competency Framework for Pharmacists (2022)
https://www.psi.ie/sites/default/files/2024-06/PSI_Core_Competency_Framework_0.pdf
6. Royal Dutch Pharmacists Association (KNMP) A Domain-specific Frame of Reference for Pharmacy in the Netherlands and the Pharmacist Competency Framework (2016)
<https://www.knmp.nl/media/197>
7. World Health Organization (WHO) and the United Nations Children's Fund (UNICEF) How to build an infodemic insights report in six steps (2023)
<https://www.who.int/publications/i/item/9789240075658>
8. International Pharmaceutical Federation (FIP). Green pharmacy practice: Taking responsibility for the environmental impact of medicines (2015)
<https://www.fip.org/file/1535>
9. Водич добре апотекарске праксе („Сл. гласник РС“, бр. 27/2021)
10. Етички кодекс фармацеута Србије („Сл. гласник РС“, бр. 6/2007)
11. Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС“, бр. 25/2019 и 92/2023 – аутентично тумачење)
12. Закон о лековима и медицинским средствима („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010, 107/2012, 113/2017 – др. закон и 105/2017 – др. закон)
13. Закон о медицинским средствима („Сл. Гласник РС“, бр. 105/2017)
14. Закон о јавном здрављу („Сл. гласник РС“, бр. 15/2016)
15. Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016, 95/2018 – др. закон и 35/2023)
16. Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 – одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон и 95/2018 – др. закон)
17. Закон о амбалажи и амбалажном отпаду („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009 и 95/2018 – др. закон)
18. Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства (Сл. гласник РС“, бр. 92/2023)
19. Закон о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)
20. Закон о спречавању злостављања на раду („Сл. гласник РС“, бр. 36/2010)
21. Закон о здравственом осигурању („Сл. гласник РС“, бр. 25/2019 и 92/2023)
22. Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС“, бр. 45/2013 и 25/2019 – др. закон)
23. Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС“, бр. 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 – др. закон, 63/2006 – одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 – одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022, 138/2022 и 76/2023)
24. Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 35/2023)
25. Закон о санитарном надзору („Сл. гласник РС“, бр. 125/2004)
26. Закон о јавним набавкама („Сл. гласник РС“, бр. 91/2019 и 92/2023)
27. Закон о коморама здравствених радника („Сл. гласник РС“, бр. 107/2005, 99/2010 и 70/2017 – одлука УС)
28. Закон о инспекцијском надзору („Сл. гласник РС“, бр. 36/2015, 44/2018 – др. закон и 95/2018)
29. Закон о заштити потрошача („Сл. гласник РС“, бр. 88/2021)
30. Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС“, бр. 87/2018)

31. Правилник о обрасцу и садржини лекарског рецепта, начину издавања и прописивања лекова ("Сл. гласник РС", бр. 74/2018, 87/2018, 47/2019, 90/2019, 150/2020, 127/2021, 134/2022, 143/2022, 2/2023, 115/2023, 24/2024 и 55/2024)
32. Правилник о ближим условима за издавање, обнављање или одузимање лиценце члановима комора здравствених радника ("Сл. гласник РС", бр. 76/2022)
33. Правилник о ближим условима за спровођење континуиране едукације за здравствене раднике и здравствене сараднике ("Сл. гласник РС", бр. 17/2022)
34. Правилник о приправничком стажу и стручном испиту здравствених радника ("Сл. гласник РС", бр. 33/2019, 65/2022, 66/2022 - испр. и 68/2023)
35. Правилник о листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања ("Сл. гласник РС", бр. 40/2022, 144/2022, 40/2023, 57/2023, 66/2023, 67/2023, 86/2023, 104/2023, 17/2024 и 74/2024)
36. Правилник о начину оглашавања лека, односно медицинског средства ("Сл. гласник РС", бр. 79/2010 и 102/2018 - др. правилник)
37. Правилник о начину уништавања лекова, помоћних лековитих средстава и медицинских средстава ("Сл. лист СРЈ", бр. 16/94 и 22/94 - испр., "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља и "Сл. гласник РС", бр. 78/2010 - др. правилник)
38. Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе ("Сл. гласник РС", бр. 43/2006, 112/2009, 50/2010, 79/2011, 10/2012 - др. правилник 119/2012 - др. правилник, 22/2013, 16/2018, 18/2022 и 20/2023)
39. Правилник о показатељима квалитета здравствене заштите и провери квалитета стручног рада ("Сл. гласник РС", бр. 123/2021)
40. Правилник о условима за израду галенских лекова ("Сл. гласник РС", бр. 10/2012)
41. Правилник о галенским лековима који се употребљавају у хуманој медицини ("Сл. гласник РС", бр. 85/2011, 101/2014, 41/2016, 134/2022 и 22/2024)
42. Правилник о условима и начину унутрашње организације здравствених установа ("Сл. гласник РС", бр. 43/2006 и 126/2014)
43. Правилник о начину пријављивања, прикупљања и праћења нежељених реакција на лекове ("Сл. гласник РС", бр. 64/2011, 75/2017, 82/2017 - испр. и 107/2023)
44. Правилник о промету на мало медицинских средстава у специјализованим продавницама ("Сл. гласник РС", бр. 65/2018 и 98/2018 - испр.)
45. Правилник о ближим условима, начину и поступку за добијање назива примаријус ("Сл. гласник РС", бр. 151/2020)
46. Правилник о номенклатури здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите ("Сл. гласник РС", бр. 70/2019, 154/2020, 77/2021, 110/2022 и 52/2023)
47. Правилник о номенклатури лабораторијских здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите нивоу здравствене заштите ("Сл. гласник РС", бр. 70/2019, 87/2020, 102/2020, 124/2020, 139/2020, 36/2021, 59/2021, 115/2022, 17/2023, 32/2023, 54/2023, 118/2023 и 8/2024)
48. Правилник о медицинско-техничким помагалима која се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања ("Сл. гласник РС", бр. 5/2020, 42/2020, 133/2020, 18/2022, 36/2022, 127/2022, 3/2023, 93/2023, 112/2023 и 18/2024)
49. Правилник о начину, поступку и условима за обављање допунског рада здравствених радника у здравственој установи или приватној пракси ("Сл. гласник РС", бр. 108/2008)
50. Правилник о специјализацијама и ужим специјализацијама здравствених радника и здравствених сарадника ("Сл. гласник РС", бр. 10/2013, 91/2013, 113/2013, 109/2014, 53/2018, 17/2021, 77/2022, 6/2023 и 93/2023)
51. Правилник о начину и поступку управљања фармацеутским отпадом ("Сл. гласник РС", бр. 49/2019)
52. Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада ("Сл. гласник РС", бр. 56/2010, 93/2019, 39/2021 и 65/2024)
53. Смернице добре произвођачке праксе ("Сл. гласник РС", бр. 97/2017 и 19/2023)
54. Смернице добре праксе у дистрибуцији ("Сл. гласник РС", бр. 13/2016 44/2016 - ispr.)
55. Правилник о смерницама добре праксе у дистрибуцији медицинских средстава ("Сл. гласник РС", бр. 94/2018)
56. Смернице добре клиничке праксе ("Сл. гласник РС", бр. 108/2017)
57. Водич за повлачење лекова (АЛИМС)

